

ناگهان شعر

یاسر قنبرلو

زیر مجموعه خودم هستم
مثل مجموعه ای که سخت تهی است
در سرم فکر کاشتن دارم
گرچه باغ من از درخت تهی است
عشق آهوی تیزپا شدو من
ببری حرکت پتوهایم
خشمگین نیستم که تا امروز
نرسیدم به آرزوهایم
نرسیدن، ر سیدن محض است
آیزی آب انمی بیند
هر که در ماه زندگی بکند
رنگ مهتاب را نمی بیند
دوری و دوستی حکایت ماست
غیر از این هر چه هست، در هوس است
پای احساس در میان باشد
انتخاب پرنده ها قفس است
وسعت کوچک رهایی را
از نگاه اسیر باید دید
کوه در رشته کوه بسیار است
کوه را در کویر باید دید
گرچه باغ من از درخت تهی است
در سرم فکر کاشتن دارم
شعرا، عشق را، مکاشفه را
همه را از نداشتن دارم ...

غلط نویسیم

لا یتجسک

این کلمه از مصدر «جسیدن» و به قیاس عربی ساخته شده است و در معنی «تجسب» و به مجاز در معنی «ناخوشایند و نامطبوع» به کار می رود. بهتر است در فارسی فصیح از به کار بردن آن پرهیز کنیم و به جای آن از مترادف های مناسب فارسی مانند: «تجسب، ناخوشایند، نامطبوع و ...» استفاده کنیم. هر چند این واژه ساختگی در آثار برخی از استادان زبان فارسی به کار رفته است:

دست در ریمان پوسیده مستندات و دلایل لا یتجسک می زنند. (اقبال: مجله یادگار)
این معنی ... خیلی بعید و ... لا یتجسک است. (قزوینی: یادداشت ها)
بر گرفته از کتاب «فرهنگ درست نویسی سخن»، تألیف دکتر حسن انوری

لهجه ها بمیرند، زبان می میرد

در سال های اخیر روند کمرنگ شدن لهجه ها در کشور شتاب بیشتری گرفته و به تازگی اعلام شده ۱۳ لهجه کشور

در معرض نابودی است. به همین بهانه با دکتر محمد حسن مقبسه، پژوهشگر و استاد زبان و ادبیات فارسی گفت و گو کرده ایم

محمد بهبودی نیا

calture@khorasannews.com

در دل هر کلمه ای که بر زبان جاری می شود، لایه ای عمیق از هویت، فرهنگ و تاریخ نهفته است. لهجه ها پل های میان گذشته و حال و میراث دیرپای ملل را به نمایش می گذارند، علاوه بر این کلمات، روح اجتماعات و جوامع را شکل می دهند. تنوع صوتی لهجه ها که از دل تاریخ برخاسته و با نغمه ای خاص به گوش ما می رسد، روایتگر قصه ها، آداب و رسوم و پیچیدگی های فرهنگی هر کشوری است.

در جهان پر سرعت روزگار ما که به عصر ارتباطات معروف شده، با جهانی شدن و گسترش ارتباطات، لهجه ها رو به کمرنگی می روند و این تهدیدی جدی برای تنوع زبانی و فرهنگی به شمار می آید اما همه می دانیم که از جهانی شدن گریزی نیست و باید برای جلوگیری از نابودی لهجه ها چاره اندیشی کرد. نابودی لهجه ها می تواند آسیب های جبران ناپذیری به دنبال داشته باشد، از جمله: **فراموشی دانش بومی:** بسیاری از لهجه ها حامل دانش بومی و سنتی هستند که از نسلی به نسل دیگر منتقل شده اند. از دست دادن هر لهجه می تواند به معنای فراموشی این دانش ها باشد.

افول هویت فرهنگی: لهجه ها عناصری کلیدی در شکل گیری هویت های فردی و جمعی هستند. بلعیده شدن لهجه ها توسط زبان های دیگر کشورها، می تواند به کاهش حس تعلق خاطر فرهنگی و ملی منجر شود. **اختلال در پیوندهای اجتماعی:** لهجه ها نه تنها نشان دهنده منطقه جغرافیایی هستند بلکه عوامل مهمی در ایجاد و حفظ پیوندهای اجتماعی درون یک جامعه به شمار می روند. از بین رفتن این لهجه ها می تواند به ضعف ارتباطات منجر شود. **کاهش تنوع زبانی:** هر لهجه ای که محو می شود، گونه ای زبان دچار آسیب می شود و با ایجاد چنین خلأهایی در هر زبان بی تردید شاهد تضعیف زبان و کاهش دایره لغات هر

زبان خواهیم بود.

باتوجه به موضوعات مطرح شده و هشدارهایی مبنی بر در معرض خطر بودن ۱۳ لهجه در ایران با دکتر محمد حسن مقبسه پژوهشگر زبان و ادبیات فارسی و استاد دانشگاه گفت و گو کرده ایم.

فعالیت سازمانی برای میان بردن لهجه ها!

دکتر محمد حسن مقبسه گفت: در صورتی که لهجه ها آسیب ببینند، به زبان ما نیز آسیب جدی وارد می شود چون لهجه ها به عنوان اضلاع زبان به شمار می آیند. اگر هر یک از این کلمات از زیر خیمه زبان برداشته شود، به ناگاه آن خیمه فرو می ریزد. متأسفانه در سال های گذشته خواسته یا ناخواسته این حرکت شدت بیشتری گرفته که لطمات زبانی را به همراه داشته است. بعضی افراد و حتی سازمان های آموزشی وجود دارند که آگاهانه یا ناآگاهانه کلاس هایی برای از بین بردن لهجه های مناطق مختلف کشور برگزار می کنند به این معنی که در گفتار، همه افراد را به سمت صحبت کردن به لهجه تهرانی سوق می دهند تا کسی متوجه نشود این افراد اهل کدام شهرستان هستند اما این افراد متوجه نیستند که از بین بردن لهجه ها آسیب شدیدی به زبان وارد می کند.

این پژوهشگر ادبی افزود: وزارت فرهنگ و ارشاد، حوزه هنری، سازمان تبلیغات، فرهنگستان زبان و ادب فارسی و دیگر نهادهای مسئول باید روی این موضوع حساس تر باشند زیرا زبان، برخاسته از بطن تاریخی یک جامعه است و لهجه نیز در پیوند با فرهنگ مردم یک منطقه است. لهجه ها در طول تاریخ ساخته شده و دارای پشتوانه فرهنگی، هنری و رفتاری هستند. این واژگان به گنجینه واژگانی ما کمک و در تقویت زبان نقش مؤثری ایفا می کنند. چند سال پیش که در یکی از دانشگاه ها تدریس می کردم، در این دانشگاه اقدامات شایسته ای برای حفظ لهجه ها انجام می شد به این شکل که پیش از ورود دانشجویانی که به تازگی در

دانشگاه پذیرفته می شدند اردو هایی برگزار می شد و در این اردوها بر اهمیت لهجه ها تأکید داشتند در نتیجه ما در این کلاس ها شاهد هیچ گونه رفتاری مبنی بر به سخره گرفتن لهجه ها نبودیم.

نقش فراموش شده خانواده برای حفظ لهجه ها
مقبسه تصریح کرد: امروز ما با این آسیب روبه رو هستیم که تعداد زیادی از خانواده ها در نقاط مختلف کشور سعی می کنند در محیط خانواده با لهجه تهرانی صحبت کنند تا فرزند آن ها در آینده به دلیل داشتن لهجه در معرض

تمسخر قرار نگیرد. این خانواده ها باید به این باور برسند که داشتن لهجه یک هنر است و این هنر علاوه بر این که به نرم و آهنگین شدن و ساختارمند شدن زبان کمک می کند، گستره گنجینه واژگانی ما را نیز افزایش می دهد.

نابودی لهجه ها و تأثیر آن بر ادبیات کهن
این استاد دانشگاه خاطر نشان کرد: آثار فاخر ادبیات فارسی از جمله تاریخ بیهقی، شاهنامه فردوسی، مثنوی معنوی، اشعار باباطاهر، دیوان فایز دشتستانی و ... سرشار از کلماتی است که ریشه در لهجه های مناطق مختلف کشور دارند. برای فهم و درک عمیق تر این آثار فاخر، ما باید با لهجه منطقه محل زندگی خالق این آثار آشنایی داشته باشیم، حالا شما تصور کنید این لهجه ها به صورت کامل فراموش شوند، بی تردید ما برای درک این متون کهن و باارزش با مشکل مواجه می شویم کما این که تا امروز فراموشی برخی از کلمات در لهجه های مختلف این آسیب را به برخی از تألیفات فاخر کهن فارسی وارد کرده است.

روایتی از ناصر خسرو در باره تأثیر لهجه بر فهم متون ادبی

وی افزود: در روزگار ما برخی استادان غیر ایرانی زبان و ادبیات فارسی که به لهجه های مختلف ایران دسترسی ندارند وقتی به یکی از این کلمات که در قالب لهجه در متون فارسی آمده می رسند و معنای آن را درک نمی کنند از شرح معنی آن کلمه در می گذرند و در بسیاری از موارد در فهم بخشی از این آثار دچار مشکل می شوند. مقبسه بیان کرد: ناصر خسرو در قرن پنجم در بخشی از سفرنامه اش به تأثیر لهجه بر فهم متون ادبی اشاره کرده است. وقتی ناصر خسرو از منطقه شمال شرق به سمت مکه حرکت می کند در منطقه آذربایجان با شاعری قطران نام روبه رو می شود. قطران در حال خواندن دیوانی به زبان فارسی بود که معنی برخی از واژه های آن را نمی دانست. ناصر خسرو معنی این واژه ها را برای او قطران توضیح می دهد و مشکل خوانش آن متون برطرف می شود. این خاطره تاریخی نشان می دهد که ما باید هر واژه ای را در منطقه جغرافیایی خودش بشناسیم و بعد آن را به دیگران بفهمانیم.

استادان و چهره ها، رهسپار نمایشگاه کتاب تهران

در سی و پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، تازمترین آثار استاد محمدرضا شفیعی کدکنی، سید مهدی شجاعی سروش صحت، حامد عسکری و منصور ضابطیان در دسترس علاقه مندان قرار می گیرد

آلره آرانیان

calture@khorasannews.com

سی و پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، ۱۹ اردیبهشت افتتاح می شود و دوباره کتابخوان ها، کتاب دوست ها و کتاب بازها دور هم جمع می شوند. روزهای قبل از آغاز به کار نمایشگاه، روزهای جست و جو برای انتخاب و خرید کتاب است. خیلی ها از همین حالا مشغول کامل کردن فهرست کتاب های مدنظرشان برای خرید از نمایشگاه کتاب هستند. خبر خوب این که امسال هم در نمایشگاه کتاب، تازمترین آثار چهره های نام آشنا و استادان ادبیات عرضه می شود. اگر علاقه مند به کتاب های حوزه ادبیات، از شعر و داستان گرفته تا سفرنامه هستیید، این مطلب به شما در انتخاب کتاب کمک می کند.

«نامه ای به آسمان» و «رباعیاتی از نیشابور»

اثر جدید استاد محمدرضا شفیعی کدکنی، یکی از آثار خبرساز سال گذشته بود. آذرماه ۱۴۰۲ خبری از قول مدیر کل دفتر توسعه کتاب و کتاب خوانی وزارت ارشاد منتشر شد مبنی بر این که کتاب شعر تازه استاد، منتظر صدور مجوز است. همین کافی بود تا موجی از انتقادها وزارت ارشاد را نشانه بگیرد. این کتاب شعر که «نامه ای به آسمان» نام دارد، سرانجام در دی ماه ۱۴۰۲ مجوز انتشار گرفت و در آخرین روزهای اسفند سال گذشته به چاپ رسید. این کتاب با قیمت نجومی ۵۹۰ هزار تومان در سی و پنجمین نمایشگاه کتاب تهران از سوی انتشارات سخن در دسترس علاقه مندان قرار می گیرد. «نامه ای به آسمان» مجموعه شش دفتر شعر دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی است. علاوه بر این کتاب «رباعیاتی از نیشابور» سروده این استاد برجسته ادبیات نیز سال گذشته بی سروصدا به چاپ رسید که مجموعه رباعیات شفیعی کدکنی است. او در باره این گذشته به چاپ گفته: «شاید چندتا از این رباعی ها را در نیشابور و کدکن گفته باشم. بقیه را در تهران و در فرهنگستان سروده ام، با این همه عنوان «رباعیاتی از نیشابور» را برای این مجموعه بسیار می پسندم. نیشابور بیش از آن که نقطه ای روی نقشه جغرافیای خراسان باشد نوعی حال و هوای روحی است. در سمت مثل مجموعه «در کوچه باغ های نیشابور» که نیم قرن پیش از این انتشار یافت». قیمت این کتاب ۴۹۰ هزار تومان است.

سه گانه سجاده به قلم سید مهدی شجاعی

کتاب خوان ها سید مهدی شجاعی را با داستان ها و رمان های دینی و آیینی اش می شناسند. این نویسنده پیش کسوت که عمری در راه نشر معارف دینی قلم زده است، امسال با سه گانه سجاده در نمایشگاه کتاب تهران حضور دارد. شجاعی در این سه گانه، سه روایت داستانی از امام سجاده (ع) نوشته است. اولین جلد این مجموعه «توبی به جای همه» نام دارد و شجاعی در توضیح آن نوشته است: «اورایم را تحفیف و نجور شناسانیدیم و بعد در میان سطور تاریخ، گمش کردیم. تنهامر دیک قبیله را که یک تنه و دست تنها اما عالمانه و امیدوارانه صداها داغ دیده و مصیبت چشیده را اداره کرد». جلد دوم سه گانه سجاده، «اگر غم لشکر انگیزد» و جلد سوم «جز حکایت دوست» نام دارد. انتشارات نیستان این سه گانه را به چاپ رسانده است. برای خرید این سه گانه باید یک میلیون و ۴۵۰ هزار تومان هزینه کنید.

عکاسی با کلمات در «خاکستر گنجشک ها»

حامد عسکری، شاعر و نویسنده نام آشنا امسال در غرفه دفتر نشر معارف با دو کتاب تازه میزبان مخاطبان است. اولی کتاب «خاکستر گنجشک ها» شامل ۴۴ داستان کوتاه از مظلومیت مردم غزه است. این کتاب بعد از بمباران بیمارستان «المعدانی» غزه نوشته شده است. عسکری در بخشی از مقدمه کتاب نوشته است: «امروز که دارم مقدمه را می نویسم، روز بیست و دوم جنگ است. غزه دریای خون است، ولی الان که این کتاب را به دست گرفته ام، ممکن است کشوری

به نام اسرائیل وجود نداشته باشد. راستش ما تازه بودیم، کشور نمی دانستیمش، ولی در زمان و جهان شما نمی دانم. ما همه زورمان را دریم و هر جور می توانستیم، از فلسطین حمایت کردیم. شاید شما یادتان نیاید، ولی ما حتی روز قدس هم داشتیم و آخرین جمعه ماه رمضان را با زبان روزه بیرون می آمدیم و در گرامر و سرامرگ بر اسرائیل می گفتیم. من این کتاب را نوشتم، با همه وجود و اعتقاد هم نوشتم. این هایی که می خوانید، نه داستانند تا تعریف علمی و آکادمیک جهان که با عینک نقد داستان نگاهشان کنید، نه نا داستان، نه روایت اند، نه گزارش. من با کلمه عکاسی کرده ام، هر عکس و فیلمی که این روزها دیدم، یک فریم قبل یا بعدش را نوشتم ام». دومین کتاب حامد عسکری در نمایشگاه امسال «حانیه» است. این کتاب برشی ادبی از زندگی حضرت فاطمه زهرا (س) است. مجموع قیمت دو کتاب حامد عسکری در نمایشگاه، ۱۵۵ هزار تومان است.

«دودستی»، مسافری از ژاپن

منصور ضابطیان، برنامه ساز و سفرنامه نویس مشهور، باز هم با یک سفرنامه جدید همراه مخاطبان است. این کتاب که «دودستی» نام دارد، سفر منصور ضابطیان به کشور ژاپن را به همراه عکس روایت می کند. این کتاب را انتشار «مون» به چاپ رسانده و می تواند انتخاب خوبی برای علاقه مندان سفرنامه باشد. «دودستی» خواننده را با فرهنگ و خرده فرهنگ های ژاپنی ها آشنا می کند. در بخشی از متن کتاب آمده: «عروس

و داماد و همراهان وارد معبد می شوند و مقابل محراب کفش هایشان را در می آورند. عروس کفش های لژدار بلندی دارد که قدش را بلندتر از آن چه هست نشان می دهد و داماد هم، یک جفت صندل سفید رنگ به پا کرده است. حالا که کفش هایشان را در می آورند، جوراب های سفیدشان بیش از پیش به چشم می آید. اکنون مهمان ها دو بخش شده اند. خانواده در جه اول عروس کنار او رو به روی محراب می نشینند و روبه ریشان داماد و خانواده اش قرار می گیرند. اعضای درجه ۲ و دوستان و جوان ترها هم روی نیمکت هایی که پایین محراب چیده شده نشسته اند. برای این که غریبه ای وارد نشود، در هر ورودی معبد نوار قرمز گذاشته اند که یعنی ورود ممنوع. به یکی از خانم های بر گزار کننده می گویم که دوست دارم بروم داخل و روی نیمکت بنشینم و قول می دهم که هیچ مزاحمتی ایجاد نکنم، اما او می گوید که مهمان ها برنامه ریزی شده اند و جابر ای شخص دیگری نیست. اما من می بینم که جاهست؛ در عین حال به او حق می دهم. تفکر و عادت ژاپنی برای اتفاقی که در لحظه می افتد، هیچ راه حلی ندارد. همه چیز باید برنامه ریزی شود». قیمت «دودستی» ۲۸۰ هزار تومان است.

«تاکسی سواری» با سروش صحت

کارگردان محبوب «لیسانسه ها»، علاوه بر فیلم نامه، داستان هم می نویسد. اگر از دنبال کننده های صفحه سروش صحت در اینستاگرام باشید، حتما روایت های داستانی او را در تاکسی خوانده اید. نشر چشمه دتاگی داستان های کوتاه سروش صحت را در کتابی به نام «تاکسی سواری» چاپ کرده است. این کتاب ۱۲۴ داستان را در بر می گیرد و قیمت آن ۱۸۰ هزار تومان است. در معرفی این کتاب آمده است: «سروش صحت بدون این که در دام اطناب کلیشه بیفتد، خواننده را مستقیم با نقطه اوج روایتش روبه رو می کند و او را به درنگ وامی دارد. در این کتاب ما به همراه او در یک تاکسی نشسته ایم و هر روز مسیری کمپویش ثابت را طی می کنیم. طی این مسیر اما هر بار مسافران جدید، رانندگان جدید و اتفاقات جدیدی منتظرمان هستند و راوی نکته پر از طنز کتاب ما را از وقایع آن روز آگاه می کند. از دعای زن و شوهری را راننده تاکسی گرفته تا زلزله ای که آن روز آمده، از موضوع مرگ مار ادونا تا مهاجرت اجباری جوانان، از خبرقتل یا خودکشی صفحه حوادث روزنامه، غم های کوچک و بزرگ و حتی عشق های نوجوانی و جوانی».

ادبی هنری

برگزاری ۶ محفل شعر فارسی رضوی تاروز و ولادت امام رضا (ع)

دبیر بیست و نهمین جشنواره بین المللی شعر فارسی رضوی از برگزاری ۶ محفل در نقاط مختلف کشور و ولادت امام هشتم (ع) خبر داد. به گزارش ستاد خبری بیست و یکمین جشنواره بین المللی فرهنگ و هنری امام رضا (ع)، سید محمد جواد شرافت گفت: در ستانه برگزاری این رویداد فر هنگی، برنامه ریزی های دقیق و هدفمند برای ترویج معارف دینی و رضوی تدارک دیده شده چرا که این جشنواره به عنوان یکی از مهم ترین رویدادهای فرهنگی در حوزه شعر فارسی، همواره سعی داشته است تا زمینه ساز تبادل فرهنگی و ادبی در سطح بین المللی باشد.

اسماعیل آذر مشاعره

راهه کانون می آورد

امیر اسماعیل آذر نویسنده، پژوهشگر و استاد زبان و ادبیات فارسی به دعوت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان برای برگزاری نشست های مشاعره پاسخ مثبت داد.

به گزارش اداره کل روابط عمومی و امور بین الملل کانون، مجری نام آشنای برنامه های مشاعره محور صدا و سیما در این نشست به دعوت حامد علامتی برای همکاری در حوزه پرورش استعداد های ادبی و شعری کودکان و نوجوانان ایرانی و ترویج فرهنگ و زبان فارسی در بین بچه ها پاسخ مثبت گفت و برای همکاری در این زمینه اعلام آمادگی کرد. این شاعر و مترجم روز هشتم اردیبهشت ۱۴۰۳ و در جمع مدیران کانون از اهمیت شعرو ادبیات در تربیت کودکان سخن گفت و تأکید کرد: اگر شعر در وجود کودکان نهادینه و جایگزین شود و بچه ها با این مفاهیم آشنا شوند، آن ها در زندگی آینده انسان های موفق تری خواهند شد. نتیجه یک بررسی گزارشان داد که این کودکان در زندگی خود انسان های آرام دور از خشونت بودند و آنان محصول شعر هاستند.

جایزه جهانی کتاب سال

فراخوان داد

فراخوان سی و دومین جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران توسط خانه کتاب و ادبیات ایران منتشر شده. به گزارش روابط عمومی خانه کتاب و ادبیات ایران، فراخوان سی و دومین جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران منتشر شد، مهلت ارسال آثار این جایزه تا ۳۱ شهریور ۱۴۰۳ است. سی و دومین دوره جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران با هدف شناسایی و معرفی کتاب های ارزشمند در دو حوزه مطالعات اسلامی و مطالعات ایرانی، در سه بخش تألیف، ترجمه و تصحیح که برای نخستین بار طی سال گذشته میلادی (۲۰۲۳) به زبان های گوناگون در کشورهای مختلف (غیر از ایران) چاپ شده است، در بهمن ماه ۱۴۰۳ برگزار می شود.

گسترش همکاری های فرهنگی

هنری ایران و روسیه

لیلیا ووتینوا (دبیر اول و راینز فرهنگی) به همراه ایوان ریازانوف (وابسته فرهنگی سفارت روسیه در ایران) با محمد الهیاری فومنی (مدیر عامل بنیاد رودکی) دیدار و گفت و گو کردند و بر حضور هر بیان را کستر روسی برای ارکستر سمفونیک تهران تأکید شد.